

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

БИОЛОГИЯ ЖӘНЕ БИОТЕХНОЛОГИЯ ФАКУЛЬТЕТІ
ФАКУЛЬТЕТ БИОЛОГИИ И БИОТЕХНОЛОГИИ
FACULTY OF BIOLOGY AND BIOTECHNOLOGY

1150 ЖЫЛ

Әл-Фарабидің мерейтойы

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты студенттер мен жас ғалымдардың
халықаралық ғылыми конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 6-9 сәуір 2020 жыл

МАТЕРИАЛЫ

международной научной конференции
студентов и молодых ученых

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

Алматы, Казахстан, 6-9 апреля 2020 года

MATERIALS

International Scientific Conference
of Students and Young Scientists

«FARABI ALEMI»

Almaty, Kazakhstan, April 6-9, 2020

ARTEMISIA ТУЫСЫНА ЖАТАТЫН ТҮР ЖӘНЕ ОНЫҢ ФИТОХИМИЯЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Мұқатай Ү., Кемелбек М., Жұбанова А.А., Росс С.А., Жеңіс Ж.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
umit.muhatay@gmail.com

Artemisia – Asteraceae тұқымдасына жататын туыс– бұл үлкен экономикалық потенциалы мен құндылығы бар туыс. Бұл туыстың түрлері бүкіл тарих бойы өмірдің көптеген аспектілерінде қолданылған. Олар әр түрлі бактерияға қарсы әсер көрсетіп, қатерлі ісік ауруын алдын алуды қамтамасыз ететін биологиялық белсенді заты бар өсімдік болып табылды. Бір қатар түрлердің дәрілік маңызы өте зор, әсіресе *Artemisia annua* L және *Artemisia absinthium* L.

Artemisia көптеген түрлерінің қатты иісі бар және көбісі ащылау дәмге ие, әлемде жусанның 500-ден астам түрі бар болып, Қазақстанның барлық жерінде – шөл-шөлейтті далада, таулы жерлерде өсетін 81 түрі бар болып, 17 түрі – сирек кездесетін эндемик түрге жатады.

Artemisia transiliensis Poljak – эндем түр, әлемнің бөліктерінде дәрілік өсімдіктерді қолданудың ұзақ тарихы бар. Бұл өсімдік қабынуға қарсы, гипотензивті, иммуномодуляциялық, гепатоздан қорғайтын, безгекке қарсы, спазмолитикалық және антисептикалық қасиеттерге ие. Бұл өсімдіктің биохимиялық құрамы елдің экономикасы мен фармакологиялық саласына да елеулі үлес қоса алады. *Artemisia transiliensis* Poljak төзімділік пен морфологиялық әртүрлілікті көрсетеді, олар осы өсімдікке бүкіл әлем бойынша табысты бейімделуге және көбейтуге мүмкіндік берді. Химиялық компоненттері және басқада әдістері осы түр үшін шектеулі табыспен қабылданса да, бірақ бұл өсімдіктің әлеуетін түсіну кейбір ауруларды жеңу үшін, сондай-ақ тұрақты тұқым банкінің көзі ретінде қарауға болады.

***Artemisia transiliensis* Poljak түрінің фитохимиялық ерекшеліктері.**

Artemisia transiliensis Poljak түрінің фитохимиялық талдау – вегетативті және генеративті мүшелерінен алынды. Дәлірек айтсақ, тамырынан, сабағынан және жемісінен 100 мг көлемінде алынып, талдау жұмыстарына дайындалды.

Неохиленин, жаңа гликозид *3-О-метилкверцетин*, *3-О-метилденген* флавонолдар алғаш рет Оңтүстік Америкада өсетін *Cereoidae* (Sactaceae) тұқымдасына жататын *Neochilena*, *Neoporteria* және *Parodia* гүлдерінің кристалдары түрінде бөлінді. Гүлсерік жапырақтарында неопортерияның 7 түрі агликон түрінде 3-Ме кверцетин эфери табылды, ал ол *P.sanguiflora* гүлсерік жапырақтарында 7-О-глюкозид түрінде және *Neochilena* гүлсерік жапырақтарында 4'-О-глюкозид түрінде (I) болды. Осы 2 кверцетин эфирінің глюкозидтерінің арасында 3-Ме бірінші болып *Artemisia transiliensis* өсімдігінен табылған, Сондықтан «неохиленин» термині осы жаңа пигментке жатқызылуы мүмкін (Iwashina, Tsukasa; Ootani, Shunji; Hayashi, Kozo, 1984).

Кадырова У.В. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ОЗЕР БОЛЬШОЙ КАРАКОЛЬ И АЩЫКОЛЬ В РЫБНОМ ХОЗЯЙСТВЕ.....	52
Какенова А.К., Қабдылманан С.Қ. ЖАЙСАН КӨЛІНДЕГІ ШОРТАН (<i>ESOX LUCIUS L.</i>) ПОПУЛЯЦИЯСЫНЫҢ БИОЛОГИЯЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕРІ.....	53
Мирзалева Д.Б. «АЛТЫН-ЕМЕЛ» МУТП СІРЕК КЕЗДЕСЕТІН <i>ARTEMISIA HEPTAPOTAMICA</i> РОЛЖАК ӨСІМДІГІНІҢ АНАТОМИЯЛЫҚ ҚҰРЫЛЫСЫ.....	54
Кантарбаев С.С., Грачев А.А., Грачев Ю.А., Сапарбаев С.К. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПОПУЛЯЦИИ БУРОГО МЕДВЕДЯ (<i>URSUS ARCTOS</i>) В ИЛЕЙСОМ АЛАТАУ (СЕВЕРНЫЙ ТЯНЬ-ШАНЬ).....	55
Каратаева А.С., Тусгубаева Ш.Т., Оразов А.Е. ОБЗОР НА АДВЕНТИВНУЮ ФЛОРУ ВЫСШИХ РАСТЕНИЙГ. УСТЬ-КАМЕНОГОРСКА И ЕГО ОКРЕСТНОСТИ.....	56
Касымханов А.М. КАТОНҚАРАҒАЙ МЕМЛЕКЕТТІК ҰЛТТЫҚ ТАБИҒИ ПАРКІНДЕГІ ҚАРАКӨЛ, МАРАЛДЫ ЖӘНЕ ҚАУМЫШ КӨЛДЕРІНІҢ ГИДРОХИМИЯЛЫҚ ЖАҒДАЙЫНЫҢ ИХТИОФАУНАҒА ӨСЕРІ.....	57
Касымханов А. М., Пригыкин И. В., Нигметжанов С. Б. ЖАЙСАН КӨЛІНІҢ ГИДРОЛОГИЯЛЫҚ ДЕҢГЕЙІНІҢ ИХТИОФАУНАҒА ӨСЕРІ.....	58
Кожижанова Б.А. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ БЕНТОСНЫХ СООБЩЕСТВ ОЗЕР ЖЕТИКОЛЬ.....	59
Куанышбекова Г.К., Евсеева А.А. ИХТИОФАУНА УСТЬ-КАМЕНОГОРСКОГО ВОДОХРАНИЛИЩА.....	60
Куликова Е. Н. ЗИМУЮЩИЕ ПТИЦЫ ГОРОДА УСТЬ-КАМЕНОГОРСКА.....	61
Құлымбет Қ.Қ. СІРЕК КЕЗДЕСЕТІН ӨСІМДІК ТҮРЛЕРІ ПОПУЛЯЦИЯСЫНЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫНА БАҒА БЕРУ МАҚСАТЫНДА, ОЛАРДЫҢ ВИТАЛИТЕТТІК ҚҰРЫЛЫСЫН АНЫҚТАУ.....	62
Қалдыбай Н. БАТЫС ҚАЗАҚСТАННЫҢ АҚТӨБЕ ӨңІРІНДЕ КЕЗДЕСЕТІН <i>ADONIS VOLGENSIS</i> STEV. ӨСІМДІГІНІҢ ТАРАЛУЫМЕН МОРФОЛОГИЯСЫ.....	63
Қожақ Қ.Д. ФАВАСЕАЕ ТҮҚЫМДАСЫНА ЖАТАТЫН КЕЙБІР ӨСІМДІКТЕРДІҢ ҚҰРЫЛЫМДЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	64
Қонысбаев Т., Сайлауов М., Исласов М. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ЛЕЩА (<i>Abramis brama</i>) КАПШАҒАЙСКОГО ВОДОХРАНИЛИЩА.....	65
Қуандық А.Е. КЕРБУЛАҚ ШАТҚАЛҚЫНДА ӨСЕТІН <i>CANNABIS RUDERALIS L.</i> МОРФОЛОГИЯСЫ МЕН ШАРУАШЫЛЫҚТАҒЫ МАҢЫЗЫ.....	66
Мағзұмова С.М. РЕГЕНЕРАЦИЯ И РАЗМНОЖЕНИЕ ЛУКА МЕЛКОСЕТЧАТОГО <i>ALLIUM MICRODICTYON</i> В УСЛОВИЯХ <i>IN VITRO</i>	67
Макамбетов С.Ж. ҚАПШАҒАЙ СУҚОЙМАСЫНДАҒЫ КӨКСЕРКЕ <i>SANDER LUCIOPERCA</i> БАЛЫҒЫНЫҢ БИОЛОГИЯЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕРІНІҢ МОНИТОРИНГІ.....	68
Меркель К.А., Гурьянов Р.С. ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ БИОЛОГИЧЕСКИХ ПРЕПАРАТОВ В ОЧАГАХ ПОЛЕГАНИЯ СЕЯНЦЕВ СОСНЫ ОБЫКНОВЕННОЙ НА ПИТОМНИКЕ ГЛПР «ЕРТИС ОРМАНЬ».....	69
Муқанова Е.Т., Исаева Д.Н., Қаниева Г.А., Алибай А.Н., Жамит А., Сейтжан Б. ҚАПШАҒАЙ СУҚОЙМАСЫНДАҒЫ БАЛЫҚТАРДЫҢ МОРФОФУНКЦИОНАЛДІ АНАЛИЗІ.....	70
Мұқатай А.А., Мажидбаева Ж.О. ҚАПШАҒАЙ СУ ҚОЙМАСЫНДАҒЫ МАКРОЗОБЕНТОСТАРДЫҢ ТАРАЛУ ЕРЕКШЕЛІГІ ЖӘНЕ ГИДРОХИМИЯЛЫҚ ЖАҒДАЙЫ.....	71
Мұқатай У., Кемелбек М., Жұбанова А. А., Росс С. А., Жеңіс Ж. <i>ARTEMISIA</i> ТУЫСЫНА ЖАТАТЫН ТҮР ЖӘНЕ ОНЫҢ ФИТОХИМИЯЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	72
Нурпеисқызы Г. МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ВОДЯНОГО УЖА <i>NATRIX TESSELLATA</i> (LAURENTI, 1768) В АЛМАТИНСКОЙ ОБЛАСТИ.....	73
Нурулла М. МУҒАЛЖАР АУДАНЫННЫҢ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҚ ЗИЯКЕСТЕРІМЕН КҮРЕСУ ЖОЛДАРЫ.....	74
Пазылбеков М.Ж. НІЛ ТИЛЯПИЯСЫНЫҢ ӨЛЕМДІК АКВАМӨДЕНИЕТТЕГІ ОРНЫ.....	75
Пангереев Б.С. КЕРБУЛАҚ АУДАНЫДЫҚ ОҚРУГІНІҢ ТИПТІ ИНТРАЗОНАЛДЫҚ ЭКОЖҮЙЕЛЕРІНІҢ ЖАҒДАЙЫНА ХАЛЫҚТЫҢ ШАРУАШЫЛЫҚ -ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТІНІҢ ӨСЕРІ.....	76
Райзер О.Б., Мағзұмова С.М. ОПТИМИЗАЦИЯ КУЛЬТИВИРОВАНИЯ <i>IN VITRO</i> РЕДКИХ И ЭНДЕМИЧНЫХ ВИДОВ ЛУКА (<i>A. LEDEBOURIANUM, A. ALTAICUM</i>).....	77
Сабыржан Т. ИЗОЛЯЦИЯ И СКРИНИНГ ПОЧВЕННЫХ МИКРОМИЦЕТОВ-СУПРЕССОРОВ ФИТОПАТОГЕНОВ.....	78
Саяхмет А.С., Запарина Е.Г. БИОРАЗНООБРАЗИЕ ВИДОВ РАСТЕНИЙ МЕЖДУРЕЧЬЯ КОКСУ И КАРАСУ ЕНБЕКШИКАЗАХСКОГО РАЙОНА.....	79